

KOMPARATIVNA ANALIZA PRILAGODBE AUDIOVIZUALNIH SADRŽAJA OSOBAMA S OSJETILNIM INVALIDITETOM

KOMPARATIVNA ANALIZA PRILAGODBE AUDIOVIZUALNIH SADRŽAJA OSOBAMA S OSJETILNIM INVALIDITETOM

Prema službenim podacima Hrvatskog saveza gluh i nagluhih, u Hrvatskoj žive preko 13.000 osoba s oštećenjima sluha, dok se broj slijepih osoba u Hrvatskoj, prema službenim podacima, kreće oko 6.000.

Osobe sa senzornim invaliditetom se svakodnevno susreću s kršenjima njihovih osnovnih prava, među kojima je i pravo na ravnopravan pristup informacijama.

Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom propisuje da „države potpisnice priznaju osobama s invaliditetom pravo da sudjeluju u kulturnom životu, na jednakoj osnovi s drugima, te će poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale da osobe s invaliditetom: imaju pristup kulturnim materijalima u pristupačnim oblicima te imaju pristup televizijskim programima, filmovima, kazalištu i drugim kulturnim aktivnostima u pristupačnim oblicima“ (čl. 30. stavak 1. podstavak 2.).

Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama Europskog parlamenta i Vijeća u članku 46. propisuje: "Pravo osoba s invaliditetom i starijih osoba na sudjelovanje i uključenost u društveni i kulturni život Unije neraskidivo je povezano s pružanjem dostupnih audiovizualnih medijskih usluga. Sredstva za postizanje dostupnosti uključuju, ali nisu ograničena na znakovni jezik, umetanje podnaslova, zvučni opis i lako razumljiv navigacijski izbornik".

Ta obveza prenesena je u *Zakon o elektroničkim medijima*, čiji članak 14. propisuje da će „Vijeće za elektroničke medije poticati pružatelje audiovizualnih medijskih usluga da svoje usluge postupno učine dostupnima osobama s oštećenjem sluha ili vida“, kao i u *Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji* u kojem je člankom 6. stavkom 2. propisano da je „HRT dužan postupno učiniti dostupnim svoje audiovizualne medijske usluge osobama s oštećenjem sluha i vida“.

S ciljem utvrđivanja udjela sadržaja prilagođenih osobama sa senzornim invaliditetom, Agencija za elektroničke medije periodično provodi analize udjela prilagođenih programskih sadržaja *free-to-air* televizija s nacionalnim i lokalnim koncesijama.

Kako Zakonom o elektroničkim medijima nije propisana obaveza izvještavanja nakladnika o udjelima prilagođenih programskih sadržaja, podaci za nakladnike s nacionalnim koncesijama prikupljeni su analizom programa nakladnika u trajanju od sedam dana, dok su podaci o programskim sadržajima prilagođenim osobama s oštećenjima sluha i vida u programima lokalnih televizija prikupljeni iz dokumentacije pristigle na natječaj za Fond za poticanje pluralizama i raznovrsnosti elektroničkih medija 2/19.

Analiza podataka na temelju gore navedenih parametara nastavljena je i nakon podjele sredstava Fonda 2016.

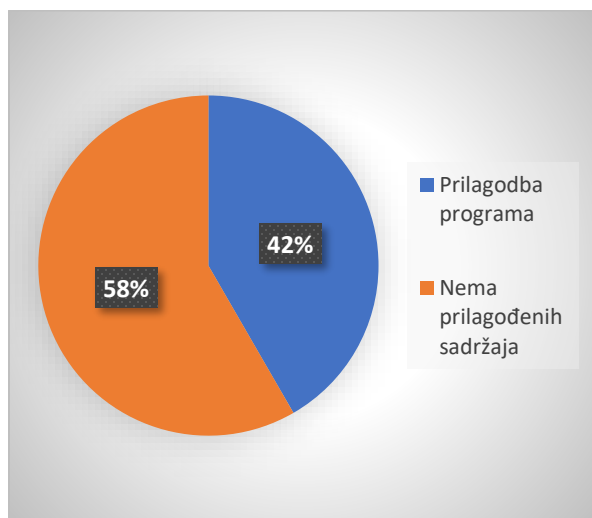
Rezultati dobiveni u analiziranom razdoblju 2016. i 2019. su komparirani kako bi se utvrdilo u kolikoj mjeri se javna televizija pridržava zakonom propisanih obaveza, kao i kakav učinak imaju mjere koje poduzima Vijeće za elektroničke medije kako bi potaknulo nakladnike da prilagode svoje sadržaje.

Prije svega, treba istaknuti da su sadržaji prilagođeni osobama s oštećenjima vida i dalje rijetkost. Javna televizija napravila je određeni iskorak te postupno raste broj sadržaja s dostupnom audio deskripcijom, ali i dalje je njihov broj gotovo zanemariv.

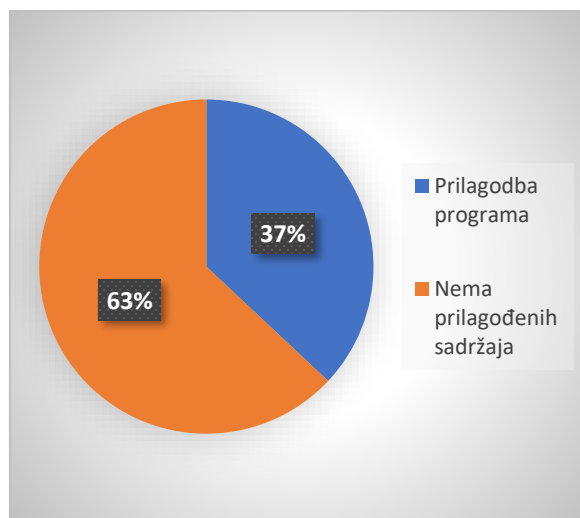
Uzevši u obzir ovu činjenicu, svi podaci izneseni u ovoj analizi odnose se na prilagodbu programa za osobe s oštećenjima sluha.

REZULTATI

Analiza podataka za 2019. potvrdila je rast broja nakladnika i rast broja kanala s prilagođenim programskim sadržajima među lokalnim televizijama. Dok je u 2016. godini svega sedam lokalnih TV kanala imalo barem jednu emisiju prilagođenu osobama s oštećenjima sluha, u 2019. taj broj je narastao na 11.

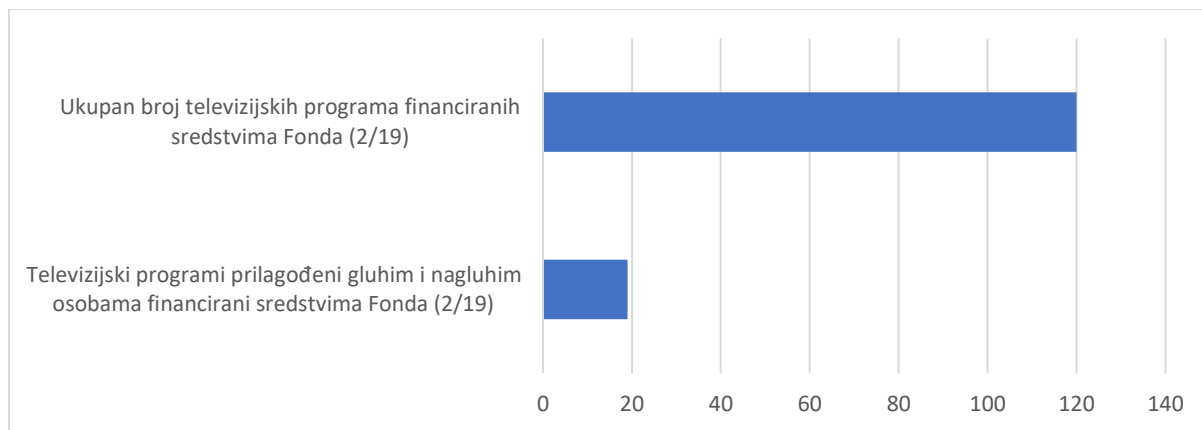
Graf 1. Udio lokalnih televizijskih kanala koji su emitirali programske sadržaje u 2019.

Graf 2. Udio lokalnih televizijskih kanala koji su emitirali prilagođene programske sadržaje u 2016.

Također, trajanje prilagođenog programa na kanalima lokalnih televizija se i više nego udvostručilo (s 14 180 minuta na 29 195 minuta).

Ipak, ukupan udio prilagođenih sadržaja među programima financiranih sredstvima Fonda iznosi 15,8 posto (u 2016. iznosio je 11,57%), dok trajanje prilagođenih programa u ukupnom emitiranom programu lokalnih televizija u većini slučajeva ne prelazi ni 0,5 posto.

Graf 3. Udio televizijskih programa prilagođenih gluhim i nagluhim osobama financiranih sredstvima Fonda (2/19)

Kao pozitivan primjer ističe se DU TV, nakladnika Dubrovačka televizija d.o.o., koja na znakovni jezik prevodi središnju dnevnu informativnu emisiju te stoga prilagođeni sadržaji na ovom kanalu čine 2,16% ukupnog vremena emitiranja.

Treba izdvojiti i primjer nakladnika Otvorena televizija d.o.o., koji svih pet emisija prijavljenih na natječaj za dodjelu sredstava Fonda prevodi na znakovni jezik.

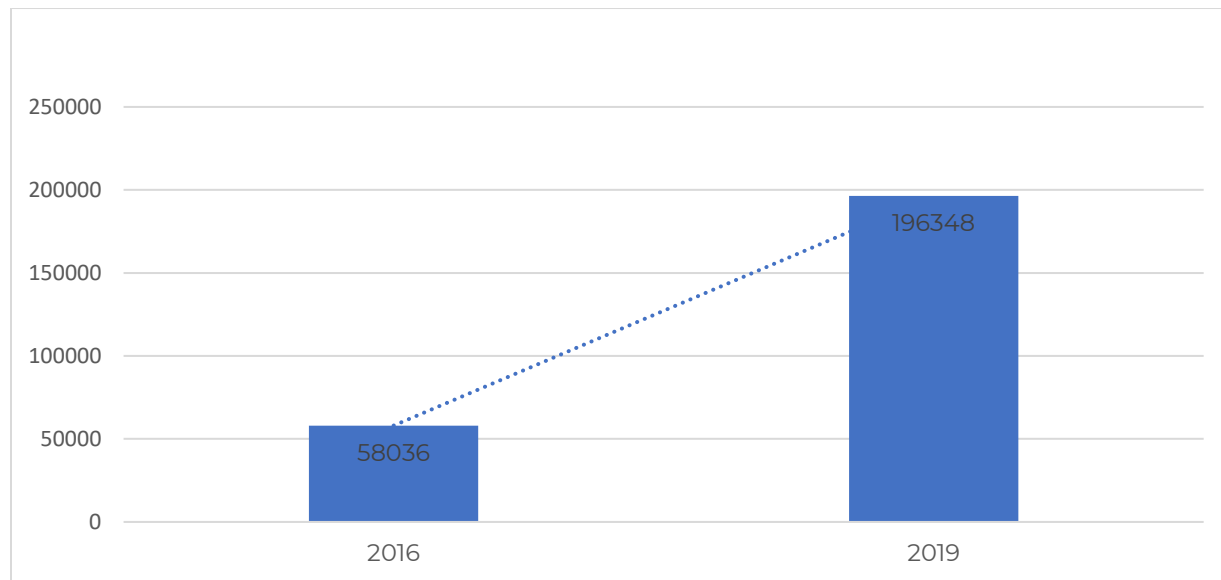
Analiza tjedna dana programa nakladnika televizija s nacionalnim koncesijama, provedena u razdoblju od 29. rujna do 5. listopada 2019., pokazala je da je prilagodba programskih sadržaja osobama sa senzornim invaliditetom gotovo potpuno izostala.

RTL Hrvatska d.o.o. i Nova TV d.d. su u razdoblju u 2016. do 2019. godine dodatno poradili na sadržajima svojih web stranica RTL.hr i Dnevnik.hr, gdje su prilozi iz informativnih emisija ovih televizija detaljno transkribirani, ali prilagodba samog televizijskog programa u vremenu njegovog prikazivanja nije dostupna.

Specijalizirane televizije CMC i Sportska televizija svoje sadržaje u analiziranom razdoblju nisu učinile dostupnijima.

Javna televizija, u skladu sa svojim zakonskim obavezama, napravila je značajan iskorak u broju sadržaja adaptiranih za potrebe osoba s oštećenjima sluha.

Naime, u 2016. bilo je prikazano oko 58 036 (procjena na osnovu tjedna dana analiziranog programa) minuta prilagođenog programa, dok je u 2019. ta brojka dosegla 196 348 minuta (procjena na osnovu tjedna dana analiziranog programa). Tako je udio prilagođenog programa za osobe s oštećenjima sluha na javnoj televiziji u 2016. godini iznosio 11 %, da bi u razdoblju od tri godine narastao na 37%.

Graf 4. Rast udjela sadržaja prilagođenih gluhim i nagluhim osobama na HRT-u na godišnjoj razini (u minutama)

Nažalost, prilagodbu sadržaja za osobe s oštećenjima sluha ne prati i online platforma HRTi na kojoj nije moguće uključiti titlove za serije i informativne emisije koji su inače dostupni u televizijskom programu. Prijevod na znakovni jezik na HRTi dostupan je samo za nedjeljnu misu te za emisiju *Normalan život*, dok su titlovi dostupni za serije *Crno-bijeli svijet* te *Novine*.